

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378:[37.011.3-051:80]:167.7:[81:005.336.2]

DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-3-134-144

The model of formation the linguistic
and country competence of future teachers-philologists
in the process of professional training

Модель формування лінгвокраїнознавчої
компетентності майбутнього вчителя-філолога
у процесі фахової підготовки

Olena Vernygora,
a post-graduate student

Олена Вернигора,
аспірант

<https://orcid.org/0000-0002-1725-6075>

vn.elena@ukr.net

*Institute of Pedagogical Education
and Adult Education
named after I.A. Zyzaiun NAPN of
Ukraine*

*Інститут педагогічної освіти і
освіти
дорослих НАПН України*

✉ 9 Berlinskogo St.,
Kiev, 04060

✉ вул. М.Берлінського, 9
м.Київ, 04060

Original manuscript received September 15, 2018

Revised manuscript accepted November 17, 2018

ABSTRACT

The article substantiates the purpose, tasks, conditions and principles that ensure the effective implementation the model of formation linguistic competence the Ukrainian language and literature future teacher in the process of professional training. The essence of the concepts "model", "modeling" on the basis of the scientists' works is revealed.

The essence of linguistic and country competence, methodological directions of formation the linguistic competence of the Ukrainian language and literature future teacher are analyzed. Four stages of linguistic and country competence formation in the process of the future language teachers' professional preparation have been characterized. It was proposed updating the content, forms and methods the formation of future philologists' linguistic and country competence in the process of professional training, that constitute the practical basis of the model.

We developed the model of formation the linguistic and country competence of future philologists in the process of professional training that consists of the following blocks: target, methodological, organizational-content (procedural), diagnostic, and efficient.

The target block defines the purpose and tasks of formation the linguistic and country competence the future philologists in the process of professional training. The methodological block contains approaches (competency, axiological, cultural oriented, activity oriented), principles (scientific, all-round stimulation the positive attitude of future philologists to education, systematic and sequence of learning, connection education with practice, integration principle). The organizing and content block reveals the pedagogical conditions the linguistic-knowledge competence formation of future

language teachers , components (motivational, cognitive, activity, reflexive), stages (value-motivational, content-cognitive, activity, reflexive-evaluation), forms and methods by which the formation of linguistic and country competence the future teachers of philology takes place. The diagnostic block covers the criteria, indicators, levels of formation the future specialists' linguistic competence. The efficient block determines the linguistic competence formation of the future philology teachers.

The model of formation the linguistic and country competence of future teachers-philologists in the process of professional training determines the possibilities of forming value orientations, improving the level of professional knowledge, in particular, linguistic and ethnographic orientation, the ability to use their in practice, development the potential for self-reflection.

Key words: model, modeling, linguistic knowledge competence, professional training, future teacher-philologist.

Актуальність проблеми формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя-філолога зумовлена потребою суспільства в конкурентноспроможних фахівцях. Адже сьогодення вимагає якісної підготовки майбутніх словесників. У Педагогічній Конституції Європи зазначено, що високий професіоналізм і компетенції учителя спрямовуються на формування повноформатного суб'єкта європейського процесу – людини глибоких знань і культури, носія гуманістичної філософії, світогляду і моралі, національних і загальнолюдських цінностей, на виховання вмінь, потреби і прагнення їх реалізації в європейському і світовому життєвому просторі (Педагогічна Конституція Європи, 2013). Невід'ємною складовою діяльності вчителя є комунікація, завдяки якій він впливає на інтелектуальний, творчий, етико-естетичний розвиток учнів. Філолог повинен мати досконалі знання державної мови, літератури, історії, культури, етнографії, краєзнавства, що становлять інтегративну систему лінгвокраїнознавчих знань, а також уміння їх використовувати, удосконалювати та ретранслювати у своїй професійній діяльності. Саме тому фахова підготовка майбутніх учителів української мови і літератури потребує оновлення в контексті структуривання змісту, добору методів і форм.

Мета статті – теоретично обґрунтувати модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя-філолога у процесі фахової підготовки.

Поставлено такі **завдання**: 1) проаналізувати методологічні орієнтири формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури (підходи, принципи); 2) охарактеризувати етапи формування лінгвокраїнознавчої компетентності в процесі фахової підготовки словесників; 3) запропонувати можливості оновлення змісту, форм і методів формування в майбутніх учителів-філологів лінгвокраїнознавчої компетентності в процесі фахової підготовки, що становить практичну основу моделі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемою якісної філологічної освіти працювали З. Бакум, Ж. Горіна, Т. Донченко, Л. Мацько, М. Пентиліук, К. Плиско, О. Семенов, Т. Симоненко та ін. Науковці, які досліджували лінгвокраїнознавство в педагогіці, –

Є. Верещагін, А. Гапонова, В. Костомаров, В. Сафонова, Г. Томахіна тощо. Над аспектами моделювання в педагогічній діяльності працювали вітчизняні науковці (Н. Клокар, І. Онищенко, О. Столяренко, А. Шибя) та зарубіжні (О. Борисова, О. Віненко, Ю. Тарський, В. Штофф) тощо. Однак недостатньо розробленими залишаються питання теоретичного обґрунтування змісту, організаційних форм і методів формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури в процесі фахової підготовки.

Методи та методики дослідження. Теоретично обґрунтувати модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя-філолога у процесі фахової підготовки на основі використання методів аналізу, узагальнення, моделювання та педагогічного проектування.

Результати та дискусії. Одне з перших визначень поняття “модель” належить Р. Клаусу: “Під моделлю розуміється відображення фактів, речей і відносин певної галузі знання у вигляді більш простої, більш наочної матеріальної структури цієї галузі або іншої” (Клаус, 1963: 262). Ю. Тарський зазначає, що модель є концептуальним інструментом, аналогом певного фрагмента соціальної дійсності, який служить для зберігання і розширення знань про властивості і структури модельованих процесів, орієнтований на управління ними. (Тарський, 2004: 25). Відповідно на основі праць учених можемо зробити висновок, що модель – це зразок, приклад, схематичне відтворення певних характеристик об’єкта дослідження.

Є. Лодатко, аналізуючи моделювання в педагогіці, зауважила, що єдиною реальною можливістю для дослідження педагогічного явища (об’єкта або процесу) є його формалізація (схематизація і спрощення) в такий спосіб, який дозволяв би відстежувати ті його характеристики, які відіграють роль визначальних у дослідженні і підлягають вивченню, оцінюванню й управлінському впливу (Лодатко, 2010: 3). Аналіз поглядів учених дозволив зробити висновок, що моделювання – це послідовний процес створення моделі формування професійно важливої якості.

З урахуванням означених положень нами теоретично обґрунтовано модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя-філолога у процесі фахової підготовки з метою забезпечення систематизації елементів і способів їх взаємодії та схематичної характеристики досліджуваної проблеми.

Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури є одним із невід’ємних і важливих завдань у процесі їх фахової підготовки. Адже лінгвокраїнознавство передбачає вдосконалення лінгвістичних знань, виявлення в мові національно-культурної семантики, оволодіння необхідною інформацією щодо політичного устрою, історичних подій, фактів нашої держави, пізнання культури, побуту, поглядів та психології українців через вивчення мови, підвищення рівня розвитку пізнавального процесу майбутніх філологів, розширення їхнього світогляду тощо. Розроблена

нами модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури може бути реалізована в закладах вищої педагогічної освіти з метою вдосконалення фахових компетентностей, формування їх як носіїв полікультурно-толерантної та культуро-ідентичної моделей світосприйняття.

Модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури включає такі блоки: цільовий, методологічний, організаційно-змістовий, діагностичний, результативний.

Цільовий блок охоплює мету, завдання формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів-філологів; методологічний – підходи і принципи; діагностичний містить критерії, показники, рівні сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності; організаційно-змістовий (процесуальний) розкриває педагогічні умови, компоненти, етапи, зміст і форми освітнього процесу; результативний блок репрезентує рівень сформованості означеної якості.

Розглянемо *цільовий блок*. Метою моделі є формування складових (мотиваційно-ціннісна, когнітивна, діяльнісна, рефлексивна) лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. Завдання фахової підготовки бакалаврів-філологів упродовж чотирьох років підготовки такі: 1. Мотивувати спрямованість на формування лінгвокраїнознавчої компетентності та ціннісні орієнтації в майбутній професійній діяльності. 2. Формувати лінгвокраїнознавчі знання та уміння на основі міждисциплінарного підходу. 3. Активізувати лінгвокраїнознавчий потенціал студентів шляхом сформованості особистих і професійних якостей, дослідницьких та комунікативних умінь. 4. Здійснювати самооцінювання та самоаналіз рівня лінгвокраїнознавчих знань та умінь.

Методологічний блок містить підходи та принципи, які відображають процес формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови та літератури, що відбувається на основі компетентнісного, аксіологічного, культурологічного, діяльнісного, інтегративного підходів. Відповідно до *компетентнісного підходу* формування мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного компонентів лінгвокраїнознавчої компетентності реалізується в процесі вивчення фахових дисциплін, науково-дослідної роботи, практики. Такий підхід передбачає формування ціннісних орієнтацій, опанування лінгвокраїнознавчих знань, умінь, навичок, а також форм і методів їх реалізації в майбутній професійній діяльності, прагнення до високого рівня культури спілкування, самоосвіти та саморозвитку.

Аксіологічний підхід передбачає гуманістичну орієнтацію, збереження людських цінностей, прагнення до постійного самозростання, саморозвитку, самовдосконалення. Аксіологія розглядає людину як вищу цінність суспільства й самоціль суспільного розвитку (Роговська, 2012: 221). Аксіологічний підхід у формуванні лінгвокраїнознавчої компетентності реалізується в процесі підготовки до практичних, семінарських занять, опрацьовуючи зміст завдань лінгвокраїнознавчої

тематики, наочний матеріал, тексти фольклорних, художніх творів, відео, аудіозаписи, екскурсії до музеїв, театрів, що впливають на формування духовних, моральних, естетичних, культурних цінностей, національної свідомості майбутніх учителів-філологів.

Культурологічний підхід у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх філологів реалізується в контексті розуміння культури, що впливає на їх духовний, професійний розвиток і ґрунтується на системі національних цінностей. Майбутній учитель української мови та літератури у вищому педагогічному навчальному закладі вивчає обов'язкові мовознавчі, літературознавчі, фольклористичні, етнографічні, українознавчі та інші дисципліни, отримуючи необхідні знання з мови, літератури, історії, етнографії, фольклористики, діалектології, педагогіки та психології. Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього учителя української мови і літератури відбувається з урахуванням *діяльнісного підходу*, спрямованого на організацію діяльності, яка б забезпечувала їхню активність у формуванні особистих і професійних якостей, дослідницьких, комунікативних умінь. Цей підхід визначається необхідністю створення умов у вищому навчальному педагогічному закладі для подальшого розвитку майбутнього вчителя-словесника, прагнення до підвищення рівня лінгвокраїнознавчої компетентності, здатності до самонавчання, самоосвіти, самоаналізу професійних та особистісних якостей. *Інтегративний підхід* реалізується в поєднанні міжпредметних зв'язків, введення інтегрованих модулів, тем у зміст фахових дисциплін, у процесі розробки практичних занять, організації самостійної роботи.

На основі праць С. Гончаренка, О. Ткаченка, Н. Рудевич нами було виділено такі принципи формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх вчителів-словесників: принцип науковості, принцип всебічного стимулювання позитивного ставлення майбутніх філологів до навчання, принцип системності та послідовності навчання, принцип зв'язку навчання з практикою, принцип інтеграції.

Принцип науковості передбачає оволодіння лінгвокраїнознавчими знаннями, засвоєння теоретичного матеріалу з фахових дисциплін (вступ до мовознавства, фольклористика, діалектологія, вступ до літературознавства тощо) з урахуванням наукових ідей, концепцій, теорій. С. Гончаренко зауважив, що "освіта не існує поза значенням, яке має бути повністю засвоєним. Вона передбачає не застосування знань, понять і правил, а осмислення і розуміння суті речей і явищ" (Гончаренко, 2008). Отже, майбутні філологи повинні розуміти, що таке лінгвокраїнознавство, яка його мета, основні поняття, осмислювати значення мови у системі цінностей культури тощо.

Принцип всебічного стимулювання позитивного ставлення майбутніх філологів до навчання вимагає мотивації, зацікавленості, ціннісного ставлення, усвідомлення значення лінгвокраїнознавчих знань і

уміння, розуміння важливості та необхідності їх використання в професійній діяльності.

Принцип системності та послідовності навчання визначається системою лінгвокраїнознавчих понять, теорій, положень, послідовністю їх викладу з метою формування національно-культурних цінностей майбутніх філологів.

Принцип зв'язку навчання з практикою передбачає у процесі фахової підготовки не тільки вивчення теоретичного матеріалу, а й впровадження набутих лінгвокраїнознавчих знань у практичну діяльність.

Принцип інтеграції полягає в міжпредметному зв'язку мовознавчих, літературознавчих та культурологічних фахових дисциплін, які становлять цілісну структуру лінгвокраїнознавчих знань. На думку А. Котковець, такий принцип активно використовується в освіті для встановлення зв'язків між окремими дисциплінами та для їхнього вивчення в поєднанні, що є основою формування цілісної картини світу (Котковець).

Діагностичний блок охоплює критерії, показники та рівні сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності. На підставі аналізу праць Є.Карпенка, І.Клака, Ю.Картавої, В.Кузьміна нами було виокремлено такі критерії сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови та літератури: ціннісно-мотиваційний, змістово-когнітивний, діяльнісний та рефлексивно-оцінний. Рівень сформованості таких показників ціннісно-мотиваційного критерію, як мотивація та спрямованість на формування лінгвокраїнознавчої компетентності, сформованість ціннісних орієнтацій визначається анкетами та методиками для визначення мотивації до формування лінгвокраїнознавчої компетентності. Показниками змістово-когнітивного критерію є рівень володіння лінгвокраїнознавчими знаннями, визначення їх міцності за допомогою опитувальників та тестів комбінованого типу. Діяльнісний критерій охоплює такі показники, як сформованість особистих якостей, дослідницькі, комунікативні, міждисциплінарні уміння. Показниками рефлексивно-оцінного критерію нами було виокремлено такі показники, як самооцінювання професійних лінгвокраїнознавчих знань, прагнення до підвищення рівня лінгвокраїнознавчої компетентності, самоаналіз особистісних якостей. Рівень цих показників можна визначити за допомогою анкет, тестів.

Організаційно-змістовий (процесуальний) блок. На підставі наукових досліджень Т. Ганніченко, Ю. Рибінської та ін. нами визначено такі етапи формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі фахової підготовки, що представлено у процесуальному блоці моделі: ціннісно-мотиваційний, змістово-когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-оцінний.

На ціннісно-мотиваційному етапі відбувається формування мотиваційного компоненту означеної якості, що передбачає забезпечення і створення такого середовища, яке б сприяло формуванню лінгвокраїнознавчої компетентності і мало позитивний

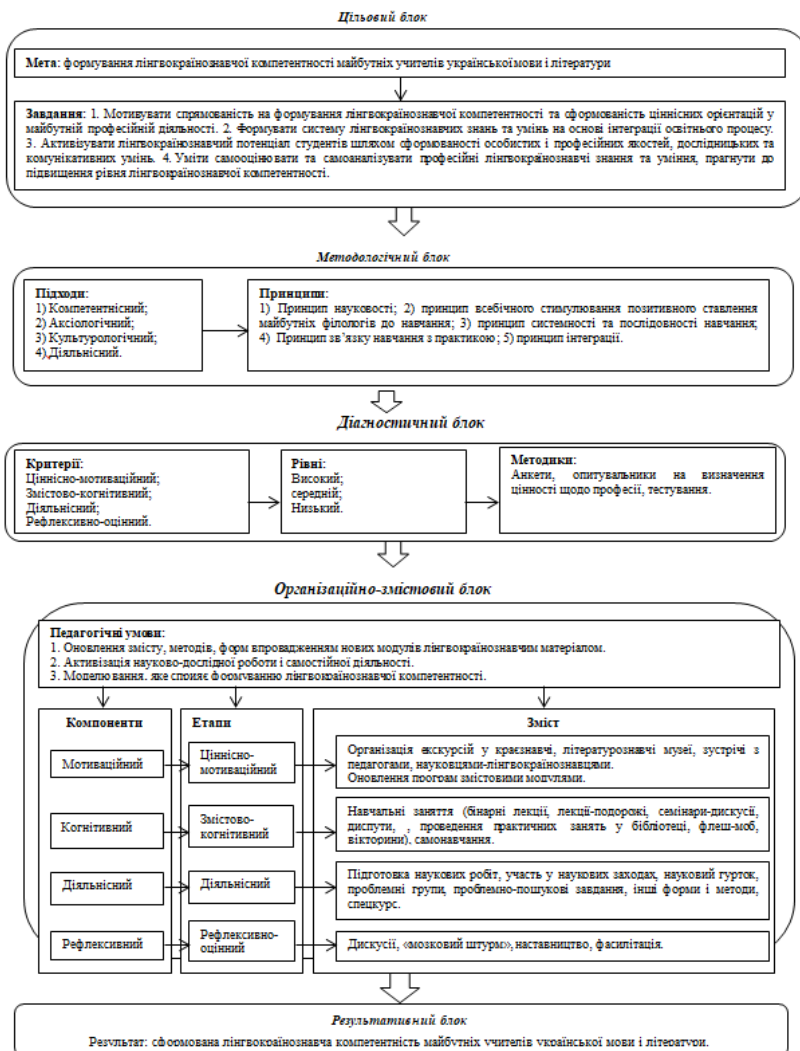
вплив на формування ціннісних орієнтацій майбутніх філологів. На цьому етапі можна запропонувати екскурсії в краєзнавчі, літературознавчі музеї, зустрічі з педагогами, науковцями-лінгвокраїнознавцями для студентів першого курсу, оновлення програми фахових дисциплін шляхом збагачення змістовими модулями лінгвокраїнознавчого спрямування. Такі заходи сприятимуть розвитку високої мотивації студентів до набуття необхідних знань, умінь, спрямованості на опанування лінгвокраїнознавчою компетентністю, розумінням її значущості та формуванням ціннісних орієнтацій щодо вивчення цінностей культури: мови, літератури тощо.

Змістово-когнітивний етап передбачає формування когнітивного компонента лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя-філолога. Цей етап охоплює оволодіння лінгвокраїнознавчими знаннями та їх міцне засвоєння в процесі фахової підготовки. Для оновлення змісту дисциплін з фольклористики, діалектології, літературознавства щодо ефективного оволодіння необхідним лінгвокраїнознавчим матеріалом можна запропонувати бінарні лекції, лекції-подорожі, семінари-дискусії, диспути, практичні заняття, доповнюючи цікавою інформацією з лінгвокраїнознавчої тематики, використанням різноманітних інформаційних ресурсів, укладанням тезаурусу, проведенням занять у бібліотеці, збір матеріалів з лінгвокраїнознавчої проблематики у процесі вивчення фольклористики та діалектології, використовуючи сайти, бібліотеки, електронні ресурси для проектів науково-дослідної роботи.

У процесі діяльнісного етапу відбувається формування діяльнісного компоненту лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. На цьому етапі відбувається свідоме розуміння необхідності лінгвокраїнознавчих знань та їх застосування у професійно-педагогічній практиці, самостійна робота з довідниковими та науковими джерелами, розвиток аналітичних, дослідницьких, комунікативних умінь. Передбачено використання таких форм і методів роботи, як: підготовка наукових робіт, участь у наукових заходах, створення проблемних груп та наукових гуртків, практикуми, міждисциплінарні семінари, використовуючи матеріал і тексти із завданнями лінгвокраїнознавчого спрямування.

На рефлексивно-оцінному етапі формується рефлексивний компонент відповідної якості, який розкривається в усвідомленому оцінюванні своїх лінгвокраїнознавчих знань та умінь, прагненні до вдосконалення, а також самооцінювання. Формування лінгвокраїнознавчої компетентності на цьому етапі відбувається за допомогою таких форм і методів роботи, як бесіди, дискусії, мозковий штурм, робота в малих групах, виступи на міжвузівських конференціях з доповідями щодо проблеми лінгвокраїнознавчого спрямування тощо.

Модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури

Результативний блок визначає рівень сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх філологів, який узгоджується з відповідними компонентами, критеріями і показниками цієї якості.

Отже, теоретично обґрунтована нами модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі фахової підготовки відкриває для філологів можливість постійно оновлювати, удосконалювати, поглиблювати теоретичні знання лінгвокраїнознавчого спрямування, розвивати дослідницькі, комунікативні якості, розкривати професійний потенціал саморозвитку, зростати у майбутній фаховій діяльності.

Перспективою наших подальших досліджень вбачаємо в апробації моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти педагогічного спрямування та окреслення динамічних показників рівня її зростання відповідно до структурно-критеріальної характеристики.

Література

1. Гапонова А. Б., Возна М.О. Лінгвокраїнознавство. Англомовні країни: підручник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів / А. Б. Гапонова. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 464 с.
2. Гончаренко С. У. Фундаменталізація професійної освіти як дидактичний принцип / Гончаренко С.У. // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія: щоквартальний науково-практичний журнал. – 2008. – №2. – С. 87-91.
3. Клаус Г. Кибернетика и философия. М., 1963. – с. 530 с.
4. Кононенко В. Українська лінгвокультурологія: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2008. – 327 с.
5. 5.Котковець А. Л. Застосування принципів інтеграції у процесі навчання іноземній мові у ВНЗ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1240>.
6. Лінгвокраїнознавство Великої Британії: Матеріали лекцій / Укл. Морозова І. І. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 100 с.
7. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку / Є. О. Лодатко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку : е-журнал. – 2010. – Вип. № 1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_2/
8. Огієнко І. Українська культура. – К.: «Абрис», 1991. – 272 с.
9. Педагогічна Конституція Європи. Преамбула // Вища освіта України. – 2013. – № 3. – С. 111-116. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17.
10. Роговська Є. Особливості соціокультурного та аксіологічного підходів у формуванні патріотичної свідомості особистості. / Є. Роговська // Проблема підготовки сучасного вчителя. – № 6 (Ч. 2) – 2012. – С. 216-222.
11. Тарский Ю. И. Методология моделирования в контексте исследования образовательных систем / Ю. И. Тарский // Моделирование социально-педагогических систем: материалы региональной научно-практической конференции (6–17 сентября 2004 г.). – Пермь, 2004. – С. 22–29.

References

1. Gaponova A. B., Vozna M.O. (2005). *Lingvokrayinoznavstvo. Anglomovni krayiny: pidruchnyk dlya studentiv i vykladachiv vyshhyx navchal'nyx zakladiv* / A. B. Gaponova. – Vinny'cya: Nova kny'ga, 2005. – 464 s [in Ukrainian].
2. Goncharenko S. U. Fundamentalizaciya profesijnoyi osvity` yak dy`dakty`chny`j pry`ncy`p / Goncharenko S.U. // Teoriya i prakty`ka upravlinnya social`ny`my` sy`stemamy`: filosofiya, psy`xologiya, pedagogika, sociologiya: shhokvartal`ny`j naukovy`j zhurnal. – 2008. – 3.2008. – S. 87-91[in Ukrainian].
4. Klaus G. Ky`bernity`ka y` fy`losofy`ya. M., 1963. – s. 530 [in Russian].
5. Kononenko V. Ukrayins`ka lingvokul`turologiya: Navch. posib. – K.: Vy`shha shk., 2008. – 327 s[in Ukrainian].
6. Kotkovecz` A. L. Zastosuvannya pry`ncy`piv integraciyi u procesi navchannya inozemnij movi u VNZ. [Elektronny`j resurs]. – Rezhym` dostupu: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1240>[in Ukrainian].
7. Lingvokrayinoznavstvo Vely`koyi Bry`taniyi: Materialy` lekcij / Ukl. Morozova I. I. – X.: XNU imeni V. N. Karazina, 2009. – 100 s[in Ukrainian].
8. Lodatko Ye. O. Modelyuvannya v pedagogici: tochky` vidliku / Ye. O. Lodatko // Pedagogichna nauka: istoriya, teoriya, prakty`ka, tendenciyi rozvy`tku : e–zhurnal. – 2010. – Vy`p. # 1. [Elektronny`j resurs] – Rezhym` dostupu:
9. Lodatko Ye. O. Modelyuvannya v pedagogici: tochky` vidliku http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_2/
10. Ogiyenko I. Ukrayins`ka kul`tura. – K.: «Abry`s», 1991. – 272 s[in Ukrainian].
11. Pedagogichna Konstytuciya Yevropy`. Preambula // Vy`shha osvita Ukrayiny`. – 2013. – # 3. – S. 111-116. – Rezhym` dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17[in Ukrainian].
12. Rogovs`ka Ye. Osobly`vosti sociokul`turnogo ta aksiologichnogo pidxodiv u formuvanni patrioty`chnoyi svidomosti osoby`stosti. / Ye. Rogovs`ka // Problema pidgotovky` suchasnogo vchy`telya. – # 6 (Ch. 2) – 2012. – S. 216-222[in Ukrainian].
13. Tarsky`j Yu. Y`. Metodologiya` modely`rovany`ya v kontekste y`ssledovany`ya obrazovatel`nyx sy`stem / Yu. Y`. Tarsky`j // Modely`rovany`e socy`al`no-pedagogy`chesky`x sy`stem: matery`aly regy`onal`noj nauchno-prakty`cheskoj konferency`y` (6–17 sentyabrya 2004 g.). – Perm`, 2004. – S. 22–29 [in Russian].

АНОТАЦІЯ

У статті обґрунтовано мету, завдання, умови і принципи, що забезпечують ефективність реалізації моделі формування лінгвоукраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури у процесі фахової підготовки. Розкрито сутність понять “модель”, “моделювання” на основі праць науковців.

Проаналізовано сутність лінгвоукраїнознавчої компетентності, методологічні орієнтири формування її в майбутніх учителів української мови і літератури; охарактеризовано чотири етапи цього процесу. Запропоновано оновлення змісту, форм і методів формування в майбутніх філологів лінгвоукраїнознавчої компетентності в процесі фахової підготовки, що становить практичну основу моделі.

Розроблена нами модель формування лінгвоукраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя-філолога у процесі фахової підготовки

має такі блоки: цільовий, методологічний, організаційно-змістовий (процесуальний), діагностичний, результативний.

Цільовий блок визначає мету і завдання щодо формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх філологів в процесі фахової підготовки. Методологічний блок містить підходи (компетентнісний, аксіологічний, культурологічний, діяльнісний), принципи (науковості, принцип всебічного стимулювання позитивного ставлення майбутніх філологів до навчання, системності та послідовності навчання, зв'язку навчання з практикою, принцип інтеграції). Організаційно-змістовий блок розкриває педагогічні умови формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх словесників, компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), етапи (ціннісно-мотиваційний, змістово-когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-оцінний), форми і методи, за допомогою яких відбувається формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів-філологів. Діагностичний блок охоплює критерії, показники, рівні сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх фахівців. Результативний блок визначає сформованість лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх вчителів-філологів.

Модель формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів-філологів у процесі фахової підготовки визначає можливості формування ціннісних орієнтацій, удосконалення рівня професійних знань, зокрема лінгвокраїнознавчого спрямування, умінь їх використовувати на практиці, розвитку здатності до рефлексії.

Ключові слова: модель, моделювання, лінгвокраїнознавча компетентність, фахова підготовка, майбутній вчитель-філолог.